

Hatice VATANSEVER BAYRAKTAR¹

M. Cihangir DOĞAN²

**ÖĞRENCİLERİN ÖĞRETMENLERİ İLE OLAN İLETİŞİMLERİ
İLE TÜRKÇE DERSİ KONUŞMA BECERİLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ³**

Özet

Bu araştırmanın amacı beşinci sınıf öğrencilerinin öğretmenleri ile olan iletişimleri ile Türkçe dersi konuşma becerileri arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Bakırköy, Bahçelievler ve Bağcılar ilçelerindeki devlet okullarında öğrenim gören 469 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” ile “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak veriler toplanmış ve verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin “Öğretmen-Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin genel ortalamalarına göre; “Saygı”, “Etkililik” ve “İfade Becerisi” alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasına göre göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları puanların genel ortalamaları ve “Kendini Sözlü Olarak İfade Etme” ve “Konuşma Kurallarını Uygulama” alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasına göre göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Kızların “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nin “Kendini Sözlü Olarak İfade Etme”, “Konuşma Kurallarını Uygulama” alt boyutundan aldıkları puanlar ve toplam puanları erkeklerin puanlarından daha yüksektir. Öğrencilerin öğretmeni ile olan iletişimleri ile konuşma becerileri arasında çok zayıf ve pozitif yönlü anlamsız ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen-Öğrenci İletişimi, Konuşma Becerisi, Türkçe Dersi

¹ Yrd.Doç.Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü, hatice.bayraktar@izu.edu.tr

² Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, mcdogan@marmara.edu.tr

³ Bu makale, Kocaeli Üniversitesi tarafından düzenlenen 23. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE STUDENT/TEACHER COMMUNICATIONS LEVEL AND THE STUDENT'S TURKISH LESSON SPEAKING SKILLS

Abstract

This study aims to determine whether there is a relationship between fifth grade students communication levels with teachers and the Turkish lesson speaking skills. The research was conducted in the 2011-2012 academic year with a research sample consisting of 469 fifth grade students studying in government schools in districts of Bakırköy, Bahçelievler and Bağcılar. In the study, the validity and reliability studies are conducted using "Conversation Skills Assessment Scale" and "Communication Between Teacher and Students Assessment Scale".

It is observed that with respect to the general average of "Communication Between Teacher-Student Assessment Questionnaire" the students have obtained relatively high average scores in sub dimensions such as "Respect", "Effectiveness" and "Expression Skills". The students have high scores in "Expressing yourself verbally" and "Speech Application Rules" subscales with respect to "Conversation Skills Assessment Scale" general average. The girls have higher scores than boys in total average at the "Speaking Skills Rating Scale" and also higher scores in subscales "Expressing yourself verbally" and "Speech Application Rules". There is a weak but slightly positive relation between the communication with teachers and conversation skills.

Keywords: Teacher-Student Communication, Conversation Skills, Turkish Lesson

Giriş

İnsan, varolduğu andan itibaren çevresiyle hem bilinçli hem de bilinçsiz olarak bir etkileşim, iletişim içinde olur. Bazen insan çevresini etkileme konusunda etken olur, bazen de çevresinden etkilenen olarak edilgen duruma geçebilir. Bu iki yönlü alışveriş hayatımız boyunca devam eden bir süreçtir. Kişiliğimizin oluşmasında iletişim alışkanlıklarımız, iletişim çabalarımız önem taşır. Anlamak, öğrenmek, anlatmak, başkalarına ulaşmak için iletişime geçilir. Sonuçta bütün kişiler arası ilişkiler iletişime dayalı olarak gerçekleşir. Aile bireyleri arasında, iş yerinde, hastanede doktor-hasta arasında, okulda öğretmen-öğrenci arasında ve daha aklınıza gelebilecek birçok yerde bireyler birbirleriyle iletişim kurmak zorundadır.

İletişim hayata merhaba dediğimiz andan itibaren bizimle birlikte daima yanımızda olan bir unsurdur. Karşımıza çıkan her türlü olayda kullanacağımız bir araçtır, bir nevi dildir. Öncelikle gözümüzü açtığımız ilk yuvamızda, ailemizle iletişim kurarken, çevremizin gelişmesi ve ilerleyen zamanla birlikte iletişim kurduğumuz bireyler de değişir.

Okul olgunluğuna erişmiş bir çocuğun eğitim-öğretime başlamasıyla okul arkadaşları, öğretmenleri vb. ile iletişime girdiği insanların sayısı doğal olarak artar. Burada önemli olan okula yeni başlayan bu işlenmemiş çocuklarla öğretmenlerin arasında olan iletişimin niteliğidir. Öğretmen daha ilk günde öğrencilerine karşı sert davranırsa ya da doğru kanalı yakalayamazsa öğrenci okuldan soğuyabilir. Tam tersi olup çok yumuşak bir tavır da doğrudur denemez; ama bahsedilen bir tabir vardır tatlı sert olmak diye, işte bunu başarabilmek önemlidir.

Öğretmenlerin öğrencileriyle iletişimleri hayati önem taşır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencileriyle iletişimlerine dikkat etmeleri gerekir.

İletişimin vazgeçilmez özelliklerinden biri birlikteliği esas almasıdır. İletişim tek başına kurulan bir ilişki değildir, karşılıklı etkileşime ve beraberliğe dayanır. Eğer iletişim çift taraflı yani karşılıklı değilse, gücü ya da yetkiyi o an için elinde bulunduran taraf isteklerini gerçekleştirecek, diğer taraf baskı altında tutulacaktır. Fakat bu sorunu sadece geçici olarak ortadan kaldıracak, güç ya da yetki ortadan kalktığında sorun devam edecektir (Cüceloğlu, 2002, s.12). Eğitim açısından ele aldığımızda öğretmen-öğrenci ilişkisini örneklendirmek yerinde olacaktır; eğer öğretmen sınıfta genel olarak ya da sorunlar karşısında tek taraflı iletişim kurmayı tercih ediyorsa sorun hiçbir şekilde çözülmeyecek, öğretmenin olmadığı zamanlarda sorun yaşanmaya ya da kendini üretmeye devam edecektir. Böyle bir öğrenci öğretmen ilişkisinde daima öğrenci ve öğretmen arasında aşılamayacak bir mesafe ve artan bir yabancılaşma yaşanacaktır. Öğrenci okula, öğretmene ve kendisine karşı, öğretmen ise zamanla işine karşı bir yabancılaşma yaşayacaktır (Porgalı, 2003, s.2).

En önemli sosyalleşme ortamlarından biri olan okul, iletişim tarzının gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Okul, sadece belirlenen tutum ve davranışların kazandırılacağı bir ortam değil, aynı zamanda yeni tutum ve davranışların üretildiği bir yerdir. Yeni tutum ve davranışların üretilmesinde öğretmen-öğrenci iletişimi önemli rol oynamaktadır. İletişim kanallarının açık olduğu bir ortamda, bireyler kendilerini ve içinde bulundukları toplumun karşılaştıkları sorunlara karşı duyarlı olma, yaratıcı çözümler geliştirme ve işbirliği yapma sorumluluklarını üstlenirler. Okulda sağlanan eğitim-öğretim süreci, bireyin tutum ve davranışlarını önemli ölçüde etkiler. Bunun içindir ki eğitim öğretim sürecinin temel dinamiği iletişimdir (Tomul, 2005, s.145). Öğrencinin dersi sevmesi, çalışma alışkanlığı kazanması öğretmen-öğrenci iletişimiyle doğru orantılıdır (Güçlü, 2003).

Okul yaşantısında çok sevilen, öğrencilerle iyi bir diyalogu olan öğretmenlerin dersleri de sevilir ve daha çok çalışılır. Hatta yakınlık gösteren öğretmenler sevildiği için öğrenciler sevdikleri öğretmenlerinin mesleğini seçerek hayatını yönlendirirler veya bunun tam tersi de söz konusu olabilir. Sevilmeyen öğretmenlerin derslerini öğrenciler çalışmayabilir, okula gelmek dahi istemeyebilir, okuldan soğuyabilirler. Burada dikkati çeken nokta, öğretmen ile öğrenci arasında oluşturulan karşılıklı iletişimdir. Bu iki insan arasındaki söz konusu ilişki ne kadar sıkı ve iyi bir şekilde gelişirse; öğrenci de motive olmuş bir şekilde eğitim öğretim ortamına o derece daha fazla katılmak isteyecek ve daha çok çaba harcamaya çalışacaktır (Demirel ve Ün, 1987).

İletişime geçen iki birey arasında çok önemli bir araç vardır, o da dildir. Sağlıklı bir iletişim, iyi bir dil kullanmaktan geçer. Dili kullanma biçiminiz sizin konuşma becerinizi gösterir. Konuşma tarzınız, ses tonunuz, konuşma esnasında özenle seçmeniz gereken sözcükleriniz, bunun yanı sıra bakışlarınız, beden diliniz, karşınızdakini anlamaya çalışmanız iletişiminizi kuvvetlendirir.

En önemli iletişim yollarından biri de konuşmadır. İletişimin sağlıklı kurulabilmesi her bireyin konuşma becerisinin gelişmesine bağlıdır. Konuşma kazanılabilen ve geliştirilebilen bir beceridir. Konuşma yaşamın belirli bir bölümünde başlayıp biten bir etkinlik değil; yaşamın her anına ve alanına yayılan bir etkinliktir. İnsan bütün yaşamı boyunca duygularını, düşüncelerini, hayallerini vs. en çok konuşma yolu ile ifade eder.

İnsanı yeryüzündeki diğer varlıklardan tamamen ayıran, insana has en temel özelliklerden biri olan dil, barındırdığı beceriler içinde en çok konuşma becerisiyle kendini yansıtır. Çünkü insan, tek başına yaşayan bir canlı değildir ve çevresindekilerle iletişim halindedir. İlk insandan günümüz insanına kadar iletişim kurmak için pek çok araç kullanılmış olsa da en etkili iletişim aracı konuşmadır. Konuşma öncelikle düşüncenin aktarılması ile varlık kazanmıştır. İnsan, var oluşundan bu yana düşünce ve duygularını ifade etmek istemiş, bu isteğini konuşma yoluyla gerçekleştirmiştir.

Konuşma becerisi doğuştan varolmakla beraber; doğru ve etkili konuşma becerisi ancak eğitimle verilebilir. İyi ve etkili konuşma becerisinin kazandırılıp geliştirilmesi toplum halinde yaşama açısından da oldukça önemlidir (Özbay, 2005, s.5). Bireylerin birlikteliğinin gücü ancak farklı yapıların, düşüncelerin uyum içerisinde bir arada bulunabilmesiyle mümkündür. Uyum içerisinde birlikte yaşayabilmek de ancak konuşma becerisini geliştiren, sağlıklı iletişim kurabilen bireylerin yetiştirilmesiyle mümkündür. Bu açıdan bakıldığında konuşma becerisi dikkatle üzerinde durulması, eğitimin her aşamasında geliştirilmesi gereken bir beceridir.

Eğitimin önemli hedeflerinden biri öğrencilere konuşma becerilerini kazandırmaktır. Türkçe eğitiminde yazma, dinleme ve okumanın dışında kazandırılacak diğer temel beceri konuşma becerisidir.

Bu araştırmanın genel amacı, İstanbul ilindeki 5. sınıf öğrencilerinin öğretmeni ile olan iletişimleri ile Türkçe dersi konuşma becerileri arasında ilişkinin olup olmadığını incelemektir.

Araştırmanın probleminde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

5. sınıf öğrencilerinin;

1. Konuşma becerileri ne düzeydedir?
2. Öğretmeni ile olan iletişimi ne düzeydedir?
3. Konuşma becerileri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmeni ile olan iletişimleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
5. Öğretmeni ile olan iletişimleri ile konuşma becerileri arasında ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, İstanbul ilindeki 5. sınıf öğrencilerinin öğretmeni ile olan iletişimleri ile Türkçe dersi konuşma becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemekle ilgili olarak, var olan durumları saptamayı amaçladığından genel tarama modelinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişte veya hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan kişi, olay, olgu, durum veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya, betimlenmeye çalışılır. Genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli de iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2002, s.77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim öğretim yılında, İstanbul ili Avrupa Yakası'nda bulunan ilköğretim kurumlarında öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlemek için oranlı küme örneklemini kullanılmıştır. Oranlı küme örneklemini yapmak için, evren, araştırma bulguları açısından önemli farklılıklar gösterebileceği düşünülen okulların bulundukları çevrenin sosyo-kültürel düzey değişkenine göre (üst-orta-alt olmak üzere) alt evrenlere ayrılmıştır. Örneklemdeki okullar alt evrenlere uygun şekilde araştırmacının kolay ulaşabileceği bölgelerden seçilmiştir. Seçimler yapılırken ilçe millî eğitim müdürlerine ve okul müdürlerine danışılmıştır. Üst sosyo kültürel düzeyi temsil eden Bakırköy ilçesi, orta sosyo kültürel düzeyi temsil eden Bahçelievler ilçesi ve alt sosyo-kültürel çevreyi temsil eden Bağcılar ilçesinden ikişer tane resmi ilköğretim okulu ve her okuldan da yansız olarak ikişer sınıf seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini bu resmî ilköğretim okullarında öğrenim gören 469 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklemde yer alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarını gösteren yüzde ve frekans değerleri aşağıda tablo halinde gösterilmiştir:

Tablo 1. Örneklemdeki öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	215	45.8
Kız	254	54.2
Toplam	469	100.0

Tablo 1'de görüldüğü gibi örneklemini oluşturan öğrencilerin % 45.8'i erkek, % 54.2'si kız öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

1.Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği

“Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” ile ilgili maddelerin oluşturulmasında konuşma becerisi ile ilgili literatürde yer alan kitaplar ve makaleler incelenmiştir. İlköğretim 5. sınıf Programında yer alan “Konuşma” öğrenme alanında yer alan toplam 52 kazanımın hepsi incelenmiştir. Bu ölçeği sınıf öğretmeninin her bir öğrencisinin konuşma becerisini ayrı ayrı dolduracak olmasının, uygulamada sıkıntı yaşanmasına yol açabileceği düşünülmüş ve bu kazanımların sınırlandırılması yoluna gidilmiştir. “Birey ve Toplum” temasında yer alan 18 kazanım, “Atatürk” temasında yer alan 10 kazanım, “Sağlık ve Çevre” temasında yer alan 7 kazanım alınarak toplamda 35 maddeli bir ölçek taslağı hazırlanmıştır. Bu ölçek taslağı öğretmenlere öğrencilerinin eğitim süreci boyunca konuşma becerilerini değerlendirmeleri amacıyla doldurtulmuştur. Pilot uygulama sonucunda toplamda 105 öğrencinin konuşma becerisi değerlendirilmiştir. Bu verilerle ilgili SPSS paket programı kullanılarak ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır (Vatansever Bayraktar, 2012).

Faktör analizi sonucunda ölçeğin $p(\text{sig.})=0.00<0.05$ olduğundan Bartlett testinin sonucu anlamlı olduğu; KMO katsayısının 0.947 olduğundan sonucun mükemmel olduğu ve bu sebeple, araştırmada örnek büyüklüğü yeterli olduğu görülmüştür. Analiz sonucu iki faktör oluşmuştur. Oluşan iki faktör açıklanan toplam varyansın % 77,72'sini açıklamaktadır (Vatansever Bayraktar, 2012, Bkz. EK-17).

Yapılan analizler neticesinde ölçeğin 33 maddeden ve 2 boyuttan oluştuğu görülmektedir. Maddelerin taşıdıkları anlam dikkate alınarak 1. boyut için “kendini sözlü olarak ifade etme” ve 2. boyut için “konuşma kurallarını uygulama” isimleri verilmiştir. Geliştirilen bu

ölçeğin “*Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği*” olarak adlandırılmasına karar verilmiştir.

Ölçeğin genel Cronbach Alpha değeri 0,988 olarak hesaplanmıştır. Alpha katsayısı 0.80 ile 1.00 arasında bir değer alırsa ölçek, yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (Kalaycı, 2008). Dolayısıyla, ölçek maddelerinin iç tutarlığının (Cronbach Alpha katsayısının) $\alpha=.988$ değeri ile yüksek derecede güvenilir olduğu ispatlanmıştır.

“Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nin iç tutarlık katsayıları oldukça yüksek bulunmuştur. 1. alt boyut olan “Kendini Sözlü Olarak İfade Etme” için Cronbach alpha değeri $\alpha=.987$ ve 2. alt boyut olan “Konuşma Kurallarını Uygulama” için $\alpha=.964$ olarak hesaplanmıştır.

2. Öğretmen ve Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği

Karagöz ve Kösterelioğlu (2008) tarafından geliştirilen 25 madde ve 6 faktörden oluşan öğretim elemanlarının öğretim ortamında gerçekleştirdikleri iletişim becerilerinin etkililik düzeyini ölçmeye çalışan “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”ni kullanmak üzere geliştiren kişilerden uygulama izni alınmıştır. Pilot uygulama sonrasında revize edilerek yeniden yapılandırılmış ve ilgili geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Faktör analizi sonucunda ölçeğin $p(\text{sig.})=0.00<0.05$ olduğundan Bartlett testinin sonucu anlamlı olduğu; KMO katsayısının 0.71 olduğundan sonucun iyi olduğu ve bu sebeple, araştırmada örnek büyüklüğü yeterli olduğu görülmüştür. Analiz sonucu üç faktör oluşmuştur. Oluşan üç faktör açıklanan toplam varyansın % 63.23’ünü açıklamaktadır (Vatansever Bayraktar, 2012, Bkz. EK-17).

Yapılan analizler neticesinde 17 maddeden oluşan 3 boyutlu yeni bir ölçek elde edilmiştir. Maddelerin taşıdıkları anlam dikkate alınarak 1. boyut için “Saygı”; 2. boyut için “Etkililik” ve 3. boyut için “İfade becerisi” adı verilmiştir. Ölçek, “*Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği*” olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğin genel Cronbach Alpha değeri 0.81 olarak hesaplanmıştır. Alpha katsayısı 0.80 ile 1.00 arasında bir değer alırsa ölçek, yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (Kalaycı, 2008). Dolayısıyla, ölçek maddelerinin iç tutarlığının (Cronbach Alpha katsayısının) $\alpha=.81$ değeri ile yüksek derecede güvenilir olduğu ispatlanmıştır.

“Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin iç tutarlık katsayıları 1. alt boyut olan “Saygı” için Cronbach alpha değeri $\alpha=.822$; 2. alt boyut olan “Etkililik” için $\alpha=.855$; 3. alt boyut olan “İfade Becerisi” için $\alpha=.765$ olarak hesaplanmıştır (Vatansever Bayraktar, 2012).

Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Araştırmada elde edilen verilerin uygun analiz yöntemini belirlemek için önce One Sample Kolmogorov Smirnov Testi ile verilerin normalliği incelenmiştir. Bu testin sonucu verilerin dağılımının normal olmadığını göstermektedir ($P<.05$). Bu durumda parametrik olmayan verilerin analizinde kullanılan Spearman’s Rank Order Korelasyonu ve Mann Whitney U testleri uygulanmıştır.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımını belirlemek amacıyla frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Öğrencilerin konuşma becerilerinin ve öğretmenleri ile arasındaki iletişimin ne düzeyde olduğunu belirlemek için ölçeklerden aldıkları puanların aritmetik ortalama ve standart sapmaları belirlenmiştir. Öğrencilerin konuşma becerilerinin ve öğretmenleri ile olan iletişimin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını

belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Öğrencilerin öğretmeni ile olan iletişimleri ile Türkçe dersi konuşma becerileri arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Spearman's Rank Order Korelasyonu kullanılmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin Öğretmeni ile Olan İletişim Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin öğretmeni ile olan iletişim düzeylerini belirlemek amacıyla, öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimi değerlendirme ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin yapılan aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Öğretmeni ile Olan İletişim Düzeylerine Yönelik Genel Ortalamalar

Öğretmen- Öğrenci İletişimi	Maddeler	N	X	Ss
Saygı	6	469	4.84	0.48
Etkililik	5	469	4.85	0.49
İfade Becerisi	6	469	4.60	0.81
Genel Toplam	17	469	4.76	0.56

Tablo 2’ye göre ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin öğretmenleriyle arasındaki iletişimin genel ortalaması $X=4.76$ ile göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. “Saygı” boyutunun ortalaması $X=4.84$; “Etkililik” boyutunun ortalaması $X=4.85$ ve “İfade Becerisi” boyutunun da $X=4.60$ ile göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimin Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetine göre öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimin farklılaşma durumunu gösteren Mann Whitney U Testi sonucu Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimin Farklılaşma Durumunu Gösteren Mann- Whitney U Testi Sonucu

Öğretmen Öğrenci İletişimi	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama sı	Sıra Toplamı	U	p
Saygı	Erkek	215	218.57	46993.50	23770	.004
	Kız	254		63221.50		
		248.90				
Etkililik	Erkek	215	225.71	48528.00	25310	.093
	Kız	254		61687.00		
		242.86				
İfade Becerisi	Erkek	215	215.16	46259.00	23040	.003

	Kız	254		63956.00		
		251.80				
Toplam Puan	Erkek	215	212.89	45771.50	22551.500	.001
	Kız	254		64443.50		
		253.71				

Tablo 3’te araştırmaya katılan 215 erkek ve 254 kız öğrencinin “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Saygı”, “Etkililik” ve “İfade Becerisi” alt boyutları ve ölçekten alınan toplam puanlarına ilişkin Mann-Whitney U testi sonucu görülmektedir. Bu sonuca göre kız ve erkek öğrencilerin “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Saygı” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=23770$; $p<.01$). Aynı şekilde “İfade Becerisi” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında da anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=23040$; $p<.01$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kızların “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Saygı” ve “İfade Becerisi” alt boyutlarından aldıkları puanların erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Etkililik” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=25310$; $p>.05$).

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları toplam puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=22551.500$; $p<.01$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kızların öğretmenleri ile iletişim becerileri toplam puanlarının erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Konuşma Becerileri Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin konuşma becerileri düzeylerini belirlemek amacıyla, konuşma becerilerini değerlendirme ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin yapılan aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Düzeylerine Yönelik Genel Ortalamalar

Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	Maddeler	N	X	Ss
Kendini Sözlü Olarak İfade Etme	21	469	3.80	1.08
Konuşma Kurallarını Uygulama	12	469	3.82	1.07
Genel Toplam	33	469	3.81	1.08

Tablo 4'e göre öğrencilerin "Kendini Sözlü Olarak İfade Etme" ve "Konuşma Kurallarını Uygulama" alt boyutlarından oluşan "Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği"nden aldıkları puanların genel ortalaması $X=3.81$ ile göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. "Kendini Sözlü Olarak İfade Etme" boyutunun ortalaması $X=3.80$ ve "Konuşma Kurallarını Uygulama" boyutunun da $X=3.82$ ile göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Konuşma Becerilerinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetine göre konuşma becerilerinin farklılaşma durumunu gösteren Mann Whitney U Testi sonucu Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Konuşma Becerilerinin Farklılaşma Durumunu Gösteren Mann- Whitney U Testi Sonucu

Konuşma Becerileri	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama sı	Sıra Toplamı	U	p
Kendini Sözlü Olarak İfade Etme	Erkek	215	212.41	45669.00	22 450	.001
	Kız	254 254.12		64546.00		
Konuşma Kuralları nı Uygulama	Erkek	215	216.73	46598.00	23 380	.007
	Kız	254 250.46		63617.00		
Toplam Puan	Erkek	215	213.84	45975.50	22755.500	.002
	Kız	254 252.91		64239.50		

Tablo 5'te araştırmaya katılan 215 erkek ve 254 kız öğrencinin "Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği"nin "Kendini Sözlü Olarak İfade Etme" ve "Konuşma Kurallarını Uygulama" alt boyutları ve ölçekten alınan toplam puanlarına ilişkin Mann-Whitney U testi sonucu görülmektedir. Bu sonuca göre kız ve erkek öğrencilerin "Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği"nin "Kendini Sözlü Olarak İfade Etme" alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=22450$; $p<. 01$). Aynı şekilde "Konuşma Kurallarını Uygulama" alt boyutundan aldıkları puanlar arasında da anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=23 380$; $p<. 01$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kızların hem

“Kendini Sözlü Olarak İfade Etme” hem de “Konuşma Kurallarını Uygulama” alt boyutundan aldıkları puanların, erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları toplam puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=22755.500$; $p<.01$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kızların konuşma becerileri toplam puanlarının erkeklerin konuşma becerileri toplam puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Öğretmenleri ile Olan İletişimleri ile Konuşma Becerileri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Öğrencilerin öğretmenleri ile olan iletişimleri ile konuşma becerileri arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman's Rank Order Korelasyonu Sonucu Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Öğretmenleri ile Olan İletişimleri ile Konuşma Becerileri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman's Rank Order Korelasyonu Sonucu

Spearman's rho	Kon_Toplam	Ogrt_Toplam
Kon_Toplam	rho(korelasyon katsayısı)	1.000
		.082
p (2-tailed)		.
N		469
Ogrt_Toplam	rho(korelasyon katsayısı)	.082
		1.000
p (2-tailed)		.077
N		469

Öğrencilerin konuşma becerileri ile öğretmeni ile iletişimleri arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman's Rank Order Korelasyonu sonucuna göre rho değeri 0.082 ve katsayının işareti pozitifdir. Bu sonuca göre, öğrencilerin konuşma becerileri ile öğretmeni ile iletişimleri arasında çok zayıf ve pozitif yönlü anlamsız ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayısı 0.50-1.00 aralığında ise yüksek ilişki olarak kabul edilir. Korelasyon katsayısı 0.00-0.25 aralığında ise çok zayıf ilişki vardır (Kalaycı, 2008).

Sonuç

Öğrencilerin “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları puanların genel ortalamalarına göre öğretmenleriyle arasındaki iletişimlerinin göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin “Öğretmen-Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Saygı”, “Etkililik” ve “İfade Becerisi” alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasına göre göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Kızların öğretmenleri ile iletişim becerileri toplam puanları, erkeklerin puanlarından daha yüksektir. Kızların “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Saygı” ve “İfade Becerisi” alt boyutlarından aldıkları puanların, erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Etkililik” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları puanların genel ortalamalarına göre konuşma becerilerinin göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nin “Kendini Sözlü Olarak İfade Etme” ve “Konuşma Kurallarını Uygulama” alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasına göre göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Kızların “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları toplam puanlar, erkeklerin konuşma becerileri toplam puanlarından daha yüksektir. Kızların “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nin hem “Kendini Sözlü Olarak İfade Etme”, hem de “Konuşma Kurallarını Uygulama” alt boyutundan aldıkları puanlar, erkeklerin puanlarından daha yüksektir.

Öğrencilerin öğretmeni ile olan iletişimleri ile konuşma becerileri arasında çok zayıf ve pozitif yönlü anlamsız ilişki bulunmuştur.

Tartışma

Öğrencilerin “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları puanların genel ortalamalarına göre öğretmenleriyle arasındaki iletişimlerinin göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin “Öğretmen-Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Saygı”, “Etkililik” ve “İfade Becerisi” alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasına göre göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Öğretmenlik mesleği pedagojik formasyon gerektiren bir meslektir. Öncelikle öğretmen kendini adadığı mesleğinde karşısındaki öğrenciyi bir birey olarak olduğu gibi kabul eder. Öğrencisinin kişiliğine, fikirlerine vb. saygı duyduğunu ona hissettirmek ister. Onu yargılamadan dinlemeye çalışır. Öğrencilerini dinlerken gelen cevaplar ve görüşler için çeşitli geridönütler ve pekiştireçler verir. Öğrencilerinin anlayabileceği şekilde konuşur. Öğrencilerinin düşüncelerine önem verir, saygı duyar. Öğrencisinin anlattığını dikkatlice dinler. Öğrencilerinin istek ve önerilerini dikkate alır. Öğrencisini dinlerken sabırlı davranır. Öğrencilerinin anlayamadığı kavramların anlamını açıklar. Ses tonunu alçaltıp yükselterek konuya dikkati toplar. Konuşurken yüz ifadelerini ve el, kol hareketlerini etkili kullanır. Konuşma esnasında göz teması kurar. Tüm bu davranışları özverili bir şekilde yerine getirmeye çalışan sınıf öğretmenlerinin öğrencileriyle iletişimlerinin genel ortalamada ve “saygı”, “etkililik” ve “ifade becerisi” alt boyutlarında çok iyi düzeyde çıkması doğaldır. Ayrıca ilköğretim 1. kademe öğrencilerinin öğretmenine bağlı olması; genelde öğretmenini çok sevmesi; candan bir anne ya da baba gibi görmesi; öğretmeni ile aralarında sıcak bir ilişki kurulması nedeniyle, öğretmeni ile arasında olan iletişimi olumlu değerlendirdiği düşünülerek, öğretmeni ile arasındaki iletişim çok iyi düzeyde çıkmış olabilir.

Durukan ve Maden (2010) tarafından yapılan “Türkçe Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma” sonucuna göre Türkçe öğretmenlerinin düşük bir iletişim becerisi düzeyine sahip oldukları ve Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerilerinde cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir.

Kızların öğretmenleri ile iletişim becerileri toplam puanları, erkeklerin puanlarından daha yüksektir. Kızların “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Saygı” ve “İfade Becerisi” alt boyutlarından aldıkları puanların, erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin “Öğretmen ile Öğrenci Arasındaki

İletişimi Değerlendirme Ölçeği”nin “Etkililik” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öner (1999) tarafından hazırlanan “İlköğretim Okulları I. Kademe Öğretmenlerinin Sınıfta İletişimi Sağlama Etkinlikleri” adlı araştırmanın sonuçları şu şekildedir: Öğrenciler genç öğretmenlerle daha kolay iletişim kurabilmektedirler. Öğretmenlerinin bayan olmasını daha çok tercih etmektedirler. Öğretmenlerin kız öğrenciye daha sabırlı, güler yüzlü olduğu, onların soru sormasını daha çok istediği ve sınıfta yapılan şakaların kız öğrenciler tarafından daha çok algılandığı ortaya çıkmıştır. Erkek öğrencilere, öğretmenin daha kırıncı, aşağılayıcı davrandığı, erkek öğrencilerin cevaplarına daha alaycı yaklaşıldığı ve daha sert tavır takınıldığı belirtilmiştir.

Bedur (2007) tarafından yapılan “Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İletişimleri” başlıklı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğrencilerle iletişimlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin öğrencilerle iletişimde erkek öğretmenlere göre daha olumlu davrandıkları söylenebilir.

Öğrencilerin “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları puanların genel ortalamalarına göre konuşma becerilerinin göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nin “Kendini Sözlü Olarak İfade Etme” ve “Konuşma Kurallarını Uygulama” alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasına göre göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade etmelerinin iyi düzeyde olması onlara olumlu bir sınıf ortamı yaratılarak konuşma becerilerinin desteklendiğine, bunun yanı sıra aile içinde de kendilerini sözlü olarak ifade etmelerine fırsatlar sunulmasına, cesaretlendirilmesine, konuşma heveslerinin kırılmamasına bağlanabilir. Akıcı, anlaşılır bir konuşma becerisine sahip olmada kendini sözlü olarak ifade etme becerisi konuşan ve dinleyen arasında önem taşır. İlköğretim çağındaki öğrenciler kendisini, ailesini, çevresini, yaşadıklarını, gördüklerini anlatmaya meraklı olurlar; öğretmeni, arkadaşları ve ailesi tarafından dinlenilmek isterler ve kendini sözlü olarak ifade etmek için can atarlar. Olumlu bir sınıf ortamında konuşma esnasındaki cesareti, hevesi kırılmadan dinlenen öğrenci kendini sözlü olarak ifade etmeye istekli olacaktır. Aynı tutumun ailesinde de sergilenmesi gerekir. Başlangıçta konuşma hataları yapılsa bile, konuşmanın sonunda bu hatalar güzel bir dille düzeltilirse, öğrencilere yeterince konuşma fırsatları tanınırsa kendilerini başarılı bir şekilde sözlü olarak ifade edebilecekleri akla gelir. Tüm bunlardan hareketle öğrencilerin “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nin “Kendini Sözlü Olarak İfade Etme” alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasına göre iyi düzeyde çıkması doğaldır.

Öğrencilerin “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”nin “Konuşma Kurallarını Uygulama” alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasına göre göreceli olarak yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu bulgu öğrencilerin Türkçe dersine giren sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin konuşma kurallarını uygulamaları ile ilgili alıştırma ve faaliyetleri hassas bir şekilde yürütmeye çalıştıkları; öğrencilerin hatasız ve akıcı konuşmaya istekli davranmaları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğrencilerin çevresindeki etkili güzel ve akıcı konuşma yapan kişileri dikkatlice dinleyip onları örnek alarak kendilerinin uygulamaya koymaya istekli ve meraklı olmalarına bağlanabilir.

Dülger (2011) tarafından hazırlanan “Konuşma Becerisinin İlköğretim Öğrencilerine Öğretimi Üzerine Bir İnceleme” adlı araştırma sonucuna göre ilköğretim 6-8.sınıf öğrencilerinin

İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. sınıf) Öğretim Programı'nda belirtilen konuşma becerisi kazanımlarını uygulayabilme becerilerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Arhan (2007) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre Türkçe öğretmenlerinin %47.5'i 6. sınıfa yeni başlayan öğrencilerin konuşma eğitiminde başarı durumlarını sınırlı görmektedir. %40.6'sı ise başarı durumlarını yetersiz görmektedir.

Sargın (2006) tarafından hazırlanan "İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi-Muğla İli Örneğinde" adlı araştırmaya göre, öğrencilerin sözlü anlatımda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları ve Türkçe eğitiminin öğrenme alanlarından konuşma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların, ilköğretim okullarında beklenen seviyede olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kızların "Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği"nden aldıkları toplam puanlar, erkeklerin konuşma becerileri toplam puanlarından daha yüksektir. Kızların "Konuşma Becerilerini Değerlendirme Ölçeği"nin hem "Kendini Sözlü Olarak İfade Etme", hem de "Konuşma Kurallarını Uygulama" alt boyutundan aldıkları puanlar, erkeklerin puanlarından daha yüksektir. Kızların, konuşma becerilerinde erkeklerden daha iyi oldukları söylenebilir.

Bu durum kızların erkeklere göre boş zamanlarında okumaya karşı daha çok ilgi duymalarına dolayısıyla çok okudukça daha fazla kelime ile tanışıp konuşurken bu kelimeleri kullanması, akıcı bir üslup kazanması kızların konuşmasının erkeklerden daha iyi olmasına bağlanabilir. Aynı zamanda kızlar erkeklere göre daha erken yaşlarda konuşmaya başlamakta, sesleri düzgün telaffuz etme bakımından daha üstün durumda bulunmaktadırlar. Ayrıca kızlar daha hızlı algılayabilirler (Terman ve Tyler. 1954; Akt. Güler v.d. 2005). Bazı araştırmalar ilk dil gelişiminde, konuşma miktarı, konuşmada kullanılan kelime çeşidi, cümlenin gramer yönünden doğruluğu gibi konularda kızların erkeklerden ileride olduğunu göstermiştir (Demirel, 2003).

Gerek kızların erken yaşlarda konuşmaya başlıyor olması, gerek okumaya karşı ilgi duymaları ve erkeklere göre daha çok vakit ayırmaları, daha hızlı algılamaları kızların konuşma becerilerinin erkeklerin konuşma becerilerinden daha iyi olmalarına sebep olmuş olabilir.

Sargın (2006) tarafından yapılan araştırmada ise cinsiyete göre konuşma süresinin ortalamasına bakıldığında, erkeklerle (1.26 dakika) kızlar (1.30 dakika) arasındaki farkın yüksek olmadığı; cinsiyete göre üretilen kelime sayılarının ortalamasına bakıldığında, erkeklerle (179 kelime) kızlar (188 kelime) arasındaki farkın yüksek olmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin öğretmeni ile olan iletişimleri ile konuşma becerileri arasında çok zayıf ve pozitif yönlü anlamsız ilişki bulunmuştur.

Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin öğretmeni ile arasındaki iletişim düzeyinin onların konuşma becerisini birebir olarak etkilediği söylenemez. Ancak öğrencilerin öğretmenleri ile olan iletişimleri konuşma becerilerini etkilese bile dolaylı yünden etkileyen bir değişken olabilir. Konuşma becerisini etkileyen başka değişkenlerin olduğunu akla getirir.

Konuşmak düşüncenin bir ürünüdür. İnsanlar düşüncelerini ortaya çıkarmak için konuşma organlarını en iyi kullanmak mecburiyetinde kalırlar. Bu organlar vasıtasıyla fikirlerini, duygularını daha düzenli ve tesirli hale getirirler (Çatıkkaş, 2001). Konuşma, insan bedeninde var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudaklar ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde işbirliğiyle gerçekleşen bir süreçtir.

Bu durum konuşmanın fiziksel niteliğini belirtir. Ayrıca konuşma fiziksel, psikolojik ve toplumsal niteliği olan zihne dayalı bir etkileşim aracıdır. Konuşma aynı zamanda zekâ ile de ilgilidir. Erken konuşan çocukların zekâca üstün oldukları ileri sürülmüştür (Demirel, 2003).

Dil becerileri arasında sosyalleşme ile ilgisi en çok olan beceri “konuşma”dır. Bu yüzden “*konuşma becerisinin gelişmesi psikoloji, sosyal psikoloji, davranış bilimleri, iletişim bilimleri gibi bilimlerle doğrudan ilişkilidir*” (Ünal, 2007, s.2-3). “Konuşma, insanın kendisini, sağladığı birikimlerden de yararlanarak kusursuz bir söz diliyle dinleyicilere yansıtmadır (Ağca, 1999, s.71). Dolayısıyla kişinin konuşmasını geliştirmesi biraz da kendi elinde olan bir şeydir. Bol kitap okuyan, kelime dağarcığını geliştirmeye çalışan ve uygulamada bunlara yer veren, güzel konuşanları dikkatle dinleyen bir kimsenin konuşma becerisi daha iyi olacaktır. Ayrıca heyecan, endişe, bilinçaltı, hazırlıksız konuşma, özgüven eksikliği vb. konuşma becerisini olumsuz etkileyecek unsurlar arasındadır. Tüm bunlardan hareketle öğrencilerin öğretmeni ile olan iletişimi ile konuşma becerileri arasında çok zayıf düzeyde ve anlamsız ilişki çıkmış olabilir.

Obalar (2009) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin okuma yazma becerileri *zekâ düzeylerine göre* dinleme becerisi, *konuşma becerisi*, okuma becerisi, dikte ve yazma becerisi, okuduğunu anlama (ses), okuduğunu anlama (hece), okuduğunu anlama(kelime), okuduğunu anlama (cümle), okuduğunu anlama (metin-paragraf), yazım kuralları ve görsel okuma ölçeklerinin tamamında anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öğrencilerin zekâ düzeyleri yükseldikçe okuma yazma becerileri ölçeklerinden aldıkları puanlar da yükselmektedir. Bu araştırma sonucu, öğrencilerin konuşma becerilerinin zekâ düzeylerine göre değiştiğini göstermektedir.

Öneriler

Uygulayıcılara Öneriler

1. İlköğretim birinci kademedan başlamak üzere Türkçe derslerinde öğrencilerin kendini sözlü olarak ifade etme becerilerini geliştirici çalışmalara bolca yer verilmelidir. Öğrencilerin konu dışına çıkmadan, konuyu saptırmadan ana fikri vurgulayarak, farklı düşünmeye yönlendirecek ifadeleri kullanmalarına fırsatlar verilmelidir.

2. İlköğretim birinci kademedan başlamak üzere Türkçe derslerinde öğrencilerin konuşma kurallarını uygulama ile ilgili faaliyetlere ve geliştirici çalışmalara bolca yer verilmelidir.

3. Öğretmenlere etkili iletişimi konu alan hizmet içi seminerler verilmelidir.

4. Eğitim fakültelerinde etkili iletişim gibi derslerin yanında, öğretmen adaylarına sınıf içi iletişim, kişilerarası iletişim, öğretmen-öğrenci iletişimi gibi konuları içeren dersler ayrıntılı olarak verilmeli, bu derslerin sağlayacağı yararlar konusunda öğretmen adayları bilinçlendirilmelidir.

Araştırmacılara Öneriler

1. Konuşma becerisini etkileyen diğer değişkenler göz önünde bulundurularak bu alanla ilgili araştırmalar yaygınlaştırılmalıdır.

2. İletişim becerisinin akademik başarıyla ilişkisi ölçülebilir. İletişim becerisi ile okuduğunu anlama, dinleme, yazma becerisi vb. arasındaki ilişki araştırılabilir.

3. İletişim ve kişilik özellikleri, özgüven duygusu vb. arasındaki ilişki araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- AĞCA, H. (1999). *Sözlü Anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- ARHAN, S. (2007). “Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okulları İkinci Kademedeki Konuşma Eğitimi (Ankara ili örneği)”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BAŞARAN, İ. E. (1994). *Eğitime Giriş*. Ankara: Kadioğlu Yayıncılık.
- BEDUR, S. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İletişimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü İsparta.
- CÜCELOĞLU, D. (2002). *İletişim Donanımları*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- ÇATIKKAŞ, A. (2001). *Örnekle-Açıklamalı Yazılı ve Sözlü Anlatım Kılavuzu*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- DEMİREL, Ö.; ÜN, K. (1987). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Şafak Yayınları.
- DEMİREL, Ö. (2003). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DÜLGER, M. (2011). “*Konuşma Becerisinin İlköğretim Öğrencilerine Öğretimi Üzerine Bir İnceleme*”. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- GÜÇLÜ, N. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Editör: Küçükahmet L., Ankara: Nobel Yayınları.
- GÜLER, A., Eren A. ve KARABACAK, K. (2005). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- KALAYCI, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KARAGÖZ, Y. ve KÖSTERELİOĞLU, İ. (2008). İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Faktör Analizi Metodu ile Geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 81-98.
- KARASAR, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- OBALAR, S. (2009). *İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlk Okuma Yazma Becerileri ile Sosyal Duygusal Uyum ve Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖNER, M. (1999). *İlköğretim Okulları I. Kademe Öğretmenlerinin Sınıfta İletişimi Sağlama Etkinlikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZBAY, M. (2005). “Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma Eğitimi”. *Millî Eğitim Dergisi*, 168, 116-125.

- PORGALI, Ö. (2003). Sınıftaki Sorunları Çözmede Kullanılan İletişim Yöntemi. <
http://egitirim.inonu.edu.tr/ozlem_etkili_iletisim.htm>
- SARGIN, M. (2006). “İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi- Muğla İli Örneğinde” Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- TOMUL, E. (2005). *Sınıf Yönetimi*. Editör: Hüseyin Kıran. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÜNALAN, Ş. (2007). *Sözlü Anlatım*. Ankara: Nobel Yayınları.
- VATANSEVER BAYRAKTAR, H. (2012). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmeni Ve Ebeveyni İle Olan İletişimleri İle Türkçe Dersi Konuşma Becerileri Arasındaki İlişki*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- YAVUZER, H. (2003). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.